

**CONSIDERATIONS REGARDING THE INFLUENCE OF L1 AND L2
ON LEARNING OF ROMANIAN LANGUAGE
BY STUDENTS FROM ABROAD**

Radu Drăgulescu
Assoc. Prof. PhD., „Lucian Blaga” University of Sibiu

Abstract: Constantly changing, passing multiple transfers and interferences, the Romanian language and her study face an increased interest from citizens of other nationalities. The process of globalization and the accelerated development of technology have contributed to the current situation in which multilingualism and plurilingualism are no longer isolated or extraordinary. The present paper aims at reviewing the problems concerning the influence of the native tongue and of the secondary languages on Romanian language learned by a group of foreign students who wish to study in Romania, thus learning Romanian in an endo-linguistic context.

Keywords: Romanian as foreign language, second and third language acquisition, interlinguistic transfer, intralinguistic transfer, cross-linguistic influence, bilingualism, metalinguistic awareness

Odată cu dezvoltarea domeniului lingvisticii și a abordărilor interdisciplinare, procesul achiziției limbajului a devenit un subiect major al cercetărilor. În ultimele decenii metodologia și terminologia specifice s-au îmbogățit substanțial, iar unele confuzii au fost clarificate. Unele dintre ambiguitățile acestui domeniu constau în vehicularea cu diverse semnificații a sintagmelor limbă primară, limbă secundară, a două limbă, a treia limbă, contact și transfer lingvistic, interferență lingvistică și a conceptelor de bilingvism, plurilingvism etc. Unul dintre neajunsurile majore a fost, în opinia noastră, utilizarea sintagmei de limbă secundară (L2) pentru a desemna o limbă străină chiar dacă individul vorbitor era bilingv sau cunoștea deja două sau mai multe limbi străine, vehiculându-se ideea conform căreia, în cazul învățării unor noi limbi, au loc procese identice cu cele ce au loc în cazul achiziției primei limbi. Cu alte cuvinte L2 desemna oricare limbă dobândită, alta decât cea maternă (L1)¹.

Sintagma „a treia limbă” (L3) a cunoscut semnificații diferite, depinzând în special de factori precum uzul limbii, limbi dominante, spațiu, ordinea cronologică a achiziției limbilor sau de o combinație între acești factori², fiind dovedit³ faptul că orice interferență a unei L2

¹ R. Mitchell, F. Myles, *Second language learning theories*, London, Arnold, Oxford University Press, 1988.

² A se vedea în acest sens G. de Angelis, *Third or additional language acquisition*, Clevedon, Multilingual Matters, 2007, p.8-12; B. Hammarberg, *The languages of the multilingual: Some conceptual and terminological issues*, in *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 2010, 48 (2-3), p. 91-104; C. Hoffmann, *Towards a description of trilingual competence*, in *International Journal of Bilingualism*, 5 (1), 2001, p. 1-17.

³ S. Williams, B. Hammarberg, *Language switches in L3 production: Implications for a polyglot speaking model*, in *Applied Linguistics*, 19 (3), 1988, p. 295-333; G. De Angelis, L. Selinker, *Interlanguage transfer and competing linguistic systems in*

cunoscută în prealabil va influența învățarea L3. Cercetări elocvente în acest sens a întreprins Carol Jaensch⁴, căreia îi mulțumim și pe această cale pentru timpul acordat și materialele pe care ni le-a pus la dispoziție. Generalizând, cercetările privind învățarea L3 își au originile în studiile sociolingvistice – „This is due to a number of factors relating to the importance of language within society, such as the spread of English around the world, an increase in minority language recognition and a progressively more mobile world population. A combination of these factors has resulted in educational situations where the learning of more than one language is no longer considered exceptional.

Sociolinguistic research has, therefore, led the way in establishing the importance of L3A as an independent field of research.”⁵

Problemele legate de terminologie s-au răsfrânt, totodată, și asupra denumirii disciplinei ca atare. Cu toate că a fost consacrată denumirea de *Second Language Acquisition* (SLA), numeroși cercetători (căroră ne alăturăm) consideră că aceasta ar trebui schimbată, în primul rând pentru că înlesnește și întreține confuzia dintre proces și disciplina în sine. Mai potrivită ar fi denumirea de *Second Language Studies*.

Rezultatele cercetărilor indică faptul că diferențele dintre învățarea L3 și L2 depind de o multitudine de factori, fie lingvistici, precum proprietățile limbii sau cunoașterea metalingvistică, fie extralingvistice, precum motivația, inteligența nativă, *backgroundul*, educația etc. Studiile care dovedesc influența L2 și a bilingvismului asupra L3 sunt numeroase⁶ și au fost amplu discutate. Alături de motivația, inteligența nativă și vârsta subiecților, bilingvismul, respectiv cunoașterea încă unei limbi, alta decât L1, constituie un factor important în învățarea unei limbi străine, fie că ne referim la competențele orale, fie la cele scrise. De asemenea, cunoașterea metalingvistică joacă un rol covârșitor⁷, fiind pusă de

the multilingual mind, in *Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives*, J. Cenoz, B. Hufeisen, U. Jessner (eds.), Clevedon, Multilingual Matters, 2001, p. 42-58; Y. Falk, C. Bardel, *Object pronouns in German L3 syntax: Evidence for the L2 status factor*, in *Second Language Research*, 27(1), 2011, p. 59–82.

⁴ Carol Jaensch, *L3 acquisition of articles in German by native Japanese speakers*, in *Proceedings of Generative Approaches to Second Language Acquisition 2007*, R. Slabakova, J. Rothman, P. Kempchinsky, E. Gavruseva (eds.), Somerville, Mass., Cascadia Press, 2008, p. 81-89; *Idem*, *Article choice and article omission in the L3 German of native speakers of Japanese with L2 English*, in M.d.P. García Mayo, R. Hawkins (eds.), *Second language acquisition of articles: Empirical findings and theoretical implications*, Amsterdam, John Benjamins, 2009, p. 233-263. *Idem*, *Acquisition of L3 German: Do some learners have it easier?*, in J. Cabrelli Amaro, S. Flynn, J. Rothman (eds.), *Third language acquisition in adulthood*, 2012, Amsterdam, John Benjamins, p.165-193; *Idem*, *Third language acquisition. Where are we now*, in *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 3 (1), J. Rothman, Sh. Unsworth (eds.), Amsterdam, John Benjamins, 2013, p. 73-93.

⁵*Idem*, *Third language acquisition. Where are we now*, in *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 3 (1), J. Rothman, Sh. Unsworth (eds.), Amsterdam, John Benjamins, 2013, p. 75.

⁶ A se vedea bibliografia.

⁷ Thomas, J., *The role played by metalinguistic awareness in second and third language learning*, in *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 9, 1988, p. 235–246; Jessner, U., *A DST model of multilingualism and the role of metalinguistic awareness*, in *The Modern Language Journal*, 92(2), 2008, p. 270–283.

Cristina Sanz⁸ tot în seama bilingvismului. Lăsând de-o parte înrudirea tipologică dintre limbi, faptul că persoanele bilingve au învățat o a treia limbă mai repede decât persoanele monolingve a fost pus pe seama mai multor factori precum cunoașterea metalingvistică de care aminteam mai devreme, o mai bună motivație sau mai bune capacități cognitive și talent comunicațional. Persoanele bi- și multilingve au dovedit mereu o abilitate dezvoltată în a analiza materialul lingvistic nou și și-au însușit mai repede strategiile cognitive.

Evident, numeroase cercetări dedicate învățării limbilor secundare interferează cu unele cu scopuri didactico-metodice, dar și cu unele de psiholingvistică⁹. Teoriile generative au promovat ideea privind natura situației inițiale a gramaticii inter-lingvistice (ILG) a persoanei care învață limba și o altă idee privind nivelul de acces al respectivei persoane la cunoașterea gramaticii universale (UG): „Empirically, there exists a body of evidence that very early L2 learners have ILGs that display evidence of L1 influence (...). Theories such as Full Transfer, Full Access (...) or the Representational Deficit Hypothesis (...) support these findings, in that they maintain that the L1 end-state grammar (excluding lexical items) is fully transferred (=Full Transfer) to the L2 initial-state grammar. However, these theories differ with respect to their proposals for the second point mentioned above, that of access to the properties of UG.”¹⁰

În aceeași ordine de idei, *ipoteza deficitului reprezentational* s-ar substitui situației de transfer complet/acces, presupunând că „învățăceii” vor eșua în însușirea unor particularități sintactice ale L2 și/sau L3, dacă numitele particularități nu au fost activate în timpul achiziției limbii materne, în special în cazul acelor semantice neinterpretabile: „Interpretable features are semantically necessary (e.g. [+/-plural]); however, they may be linked syntactically to grammatical uninterpretable features, which are valued by cognate interpretable features. Thus adult L1 English learners of a gender language (e.g. German), may fully acquire interpretable number and gender on nouns in the L2, and also uninterpretable number on determiners, but they will not fully acquire uninterpretable gender on determiners, as this is

⁸ C. Sanz, *Bilingual education enhances third language acquisition: Evidence from Catalonia*, in *Applied Psycholinguistics*, 21(1), 2000, p. 23–44.

⁹ În special în Cenoz, J., Valencia, J.F., *Additive trilingualism: Evidence from the Basque country*, in *Applied Psycholinguistics*, 15, 1994, p. 195–207; Cenoz, J., Hufeisen, B., Jessner, U., *Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives*. Clevedon, Multilingual Matters, 2001; Cenoz, J., Jessner, U., *English in Europe: The acquisition of a third language*. Clevedon, Multilingual Matters, 2000; Cenoz, J., Valencia, J.F., *Additive trilingualism: Evidence from the Basque country*, in *Applied Psycholinguistics*, 15, 1994, p. 195–207; De Angelis, G., *Third or additional language acquisition*, Clevedon, Multilingual Matters, 2007; De Angelis, G., Selinker, L., *Interlanguage transfer and competing linguistic systems in the multilingual mind*, in *Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives*, J. Cenoz, B. Hufeisen, U. Jessner (eds.), Clevedon, Multilingual Matters, 2001, p. 42–58 și în studiile cuprinse în volumul *Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives*, J. Cenoz, B. Hufeisen, U. Jessner (eds.), Clevedon, Multilingual Matters, 2000.

¹⁰ Carol Jaensch, *Third language acquisition. Where are we now*, in *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 3 (1), J. Rothman, Sh. Unsworth (eds.), Amsterdam, John Benjamins, 2013, p. 76

not present in the L1 (...)”¹¹. Așadar, o situație de tip transfer complet/acces complet presupune ca persoanele interesate de învățarea L2 și L3 să aibă acces la toate particularitățile gramaticii universale, la toate categoriile și valorile funcționale, pornind de la o cunoaștere în prealabil a gramaticii L1 și a gramaticii L2 sau o împletire a celor două.

Odată cu răspândirea cercetărilor de tip cognitivist și a celor psiholingvistice, a crescut și interesul pentru stabilirea rolului pe care îl joacă tipologia lingvistică în învățarea L3, prin tipologie înțelegându-se particularități specifice anumitor limbi (de exemplu prezența sau absența genurilor gramaticale, prezența sau absența unor foneme, a unor categorii gramaticale, modul de scriere de la dreapta la stânga sau de la stânga la dreapta, de jos în sus, etc.).

În încercările de definitivare a terminologiei, trebuie avute însă în vedere mai multe aspecte: statutul unei limbi este perceput diferit de persoanele care o învață, de cele care o predau și de context. Studenții străini care învață, în țara noastră, limba română ca limbă străină (context endo-lingvistic) o vor percepe altfel decât cei care o învață în țările din care provin sau într-o altă țară străină (exo-lingvistic), chiar dacă o învață de la un lector român sau în cadrul unui lectorat de limbă română, într-o țară în care româna se numără printre limbile oficiale sau/și este acceptată (semi-endo-lingvistic). Pentru profesor, româna va fi L1, pentru studenți, rar L2, mai probabil L3, iar contextul este evident unul diferit în funcție de momentul, locul, motivele actului învățării etc.

Odată cu extinderea procesului de globalizare, interpretarea conceptului de L1 transcende sintagma „limbă maternă”, în sensul că aceasta nu mai înseamnă neapărat limba pe care o învățăm de la mamă și nefiind neapărat L1 a mamei. Va desemna primul sistem lingvistic dobândit de copii. Este chiar posibil ca frați crescuți în aceeași familie (bi- sau multilingvă) să aibă L1 diferite. Acestea pot, evident, să nu fie L1 nici a mamei, nici a tatălui, în cazurile în care părinții nu cunosc L1 a celuilalt și, în consecință, vorbesc o a treia limbă comună (care poate deveni, așadar, L1 a copilului). Pe lângă toate acestea, mai există situațiile în care cadrul social să impună sau să faciliteze, să determine achiziția unui anumite L1: imigrări, adopții, răpiri, confuzii ale angajatelor maternităților etc. și nu în ultimul rând persecuții, epurări lingvistice, precum cele exercitate de URSS asupra populațiilor statelor care o compuneau, inclusiv a românilor din teritoriile anexate.

Conceptul de L2 a cunoscut și el o serie de definiții și interpretări diferite. De cele mai multe ori prin L2 se înțelege cea de-a doua limbă achiziționată. Fie în sânul familiei sau comunității bi- sau/și multilingve, fie în școală. La acest punct, putem aduce din nou în

¹¹ *Ibidem.*

discuție factorul „context”. Unii copii învață în școală ca L2 o limbă oficială a statului în care trăiesc, de exemplu elevii maghiari învață în școală limba română. Percepția lor față de L2 este cu totul alta decât percepția elevilor români față de engleza L2 (din evidente motive de ordin politic, social, istoric, geografic, cultural etc.).

Dacă L2 poate desemna oricare a doua limbă achiziționată după L1, rămâne încă în discuție. În literatura de specialitate se vehiculează și ideea conform căreia L2 nu ar însemna cea de-a doua limbă dobândită în sens cronologic¹², ci limba pe care o stăpânim cel mai bine după L1. Așadar, o limbă cu valoare funcțională majoră.

De asemenea, unele orientări fac diferență între achiziție (numai și numai L1) și învățare (toate celelalte limbi, pe baza suportului și cunoștințelor oferite de L1), altele nu, considerând că e posibil să fie vorba de achiziție și în cazul unor limbi dobândite ulterior achiziției L1.

Conceptul L3 stârnește și mai multe discuții. Poate desemna, pur și simplu, o a treia limbă dobândită în sens cronologic după primele două. Poate desemna limba pe care o stăpânim cel mai bine după alte două. Alteori, prin L3 se înțelege generic o(rice) limbă străină învățată. Dacă acceptăm oricare dintre primele două accepțiuni, va trebui să fim de acord și existența unei L4, L5, L6, L7... Ln. Pe de altă parte, prin „limbă străină”, de regulă se înțelege un idiom care nu se află într-o directă, imediată legătură politică, socio-culturală cu persoana care o învață, fie din proprie inițiativă, fie în cadrul unei activități educaționale din motive profesionale sau academice. Acesta din urmă este cazul studenților străini care învață limba română pentru a putea urma cursurile unor facultăți din țara noastră.

Stabilind contextul, trebuie specificată neomogenitatea grupurilor de studenți străini care urmează cursurile anului pregătitor de limbă română: atât din punctul de vedere al vârstei, cât și din punct de vedere social, etnic, rasial, sexual, intelectual, spiritual, religios, dar și anxios și motivațional. Scopul este însă același: învățarea limbii române.

În privința L1, L2 și L3 mai trebuie specificat un amănunt important din punctul nostru de vedere. În ciuda faptului că L1 este prima limbă achiziționată și, de cele mai multe ori, și cel mai des folosită, cunoașterea acesteia poate fi mai precară decât cunoașterea unei L2 sau L3. Este posibil ca un vorbitor nativ de română să facă mai multe greșeli în această limbă decât un cetățean străin care a învățat româna ca limbă străină (sau ca franceza lui Cioran să fie mai curată și corectă decât a unui nativ francez).

¹² A se vedea Susan Gauss, Larry Selinker, *Second language acquisition. An introductory course*, New York, London, Routledge, 2008.

Hawkins și Chan¹³ insistau asupra așa-numitei „Failed Features Hypothesis” (FFH) arătând că aceasta presupune transfer complet al caracteristicilor L1 în stadiul inițial al învățării L2 și non-prezența unor parametri care nu-i sunt caracteristici L1. În consecință, putem presupune că adulții care învață L3 nu ar fi capabili să achiziționeze caracteristici ale categoriilor funcționale inexistente în a lor L1. Așadar, FFH respinge posibilitatea restructurării gramaticii universale (conform teoriei generativiste) în timpul învățării L2, adică o serie de caracteristici ale limbii vor eșua, vor lipsi cu desăvârșire. De la această teorie pornește și Yan-kit Ingrid Leung¹⁴, cu observația că în opinia ei sursa transferului complet nu este întotdeauna L1. Statusul inițial al Ln ar fi statusul constant, stabil al limbii celei mai apropiate din punct de vedere tipologic de Ln însușite anterior. Cercetarea ei infirma FFH și confirmă mai degrabă viabilitatea ipotezei „transfer complet-acces complet” a lui Schwartz și Sprouse¹⁵. Studiile psiholingvistice¹⁶ contestă importanța tipologiei lingvistice ca factor al determinării influenței inter-lingvistice în învățarea L3, dar Kellerman¹⁷ a trecut printre factorii marcanți și psiho-tipologia, adică tipologia dintre limba sursă și limba țintă, așa cum este ea percepută de persoana care învață limba.

Grupul țintă al investigației noastre cuprinde 6 studente și 8 studenți, cu vârste cuprinse între 18 și 20 de ani. Țările de proveniență sunt Israel (7 persoane: 4M + 3F), Turkmenistan (3 persoane: 2M + 1F, toate s-au alăturat grupului în a doua săptămână de curs), Germania (o persoană: 1M), Venezuela (o persoană: 1F), Pakistan (o persoană: 1F, s-a alăturat grupului în a doua săptămână de curs), Egipt (o persoană: 1M, s-a alăturat grupului în a doua săptămână de curs). Toate persoanele doresc să învețe limba română pentru a putea studia în România. Învățarea are loc într-un cadru organizat instituțional, academic, (an pregătitor), în România. Așadar, cunoaștem categoriile de vârstă a subiecților, sexul, motivația și contextul. Nu cunoaștem așa-numitul *background* al fiecărei persoane, dar cunoaștem L1 și L2. Acestea sunt:

- pentru toate persoanele din Israel, L1 este araba, iar L2, în această ordine, ebraica și engleza;

¹³ R. Hawkins, C. Y. –H. Chan, *The partial availability of Universal Grammar in second language acquisition: The „Failed Functional Features Hypothesis”*, in *Second Language Research*, 13, 1997, p. 187-226.

¹⁴ Yan-kit Ingrid Leung, *Failed Features versus Full Transfer Full Access in the Acquisition of a Third Language: Evidence from Tense and Agreement*, in *Proceedings of the 6th Generative Approaches to Second Language Acquisition Conference*, 2003, p. 199.

¹⁵ Bonnie D. Schwartz, Rex Sprouse, *Word order and nominative case in non-native language acquisition: a longitudinal study of (L1 Turkish) German interlanguage*, in *Language Acquisition Studies in Generative Grammar*, Tuen Hoekstra, Bonnie D. Schwartz (eds.), Amsterdam, John Benjamins, p. 317-368.

¹⁶ In special Jason Cenoz, *Research on multilingual acquisition*, in *English in Europe: The Acquisition of a Third Language*, J. Cenoz, U. Jessner (eds.), Clevedon, Multilingual Matters, p.39-53.

¹⁷ Eric Kellerman, *Transfer and non-transfer: where we are now*, in *Studies in Second Language Acquisition* 2, 1979, p. 37-57.

- pentru persoanele din Turkmenistan L1 este turkmena; pentru două dintre ele L2 sunt rusa și engleza; pentru una L2 sunt turca, rusa și engleza (și au vagi cunoștințe de coreeană care, spun subiecții, a fost introdusă de curând în școli ca limbă străină);
- pentru persoana din Germania, L1 este kurda, iar L2, persana, engleza și germana (în ordinea indicată de subiect);
- pentru persoana din Venezuela, L1 este spaniola, L2 fiind engleza și coreeana (pe care vrea să o studieze la nivel universitar, așadar putem presupune că are o pregătire lingvistică și *skilluri* în plus față de colegii ei);
- pentru persoana din Pakistan, L1 este araba, iar L2 engleza;
- pentru persoana din Egipt, L1 este araba, L2 engleza.

În privința contextului, un aspect important al învățării limbii române de către acești studenți străini este că acest proces, când nu se poate desfășura, din varii motive, direct în română, se desfășoară prin intermediul limbii engleze (de regulă atunci când este nevoie de explicații suplimentare și informații pe care studenții nu le înțeleg în română). În opinia noastră, acest fapt are un impact important în însușirea limbii române.

În intenția de a afla stadiul la care se află, fiecare cursant a primit, în a doua săptămână de curs, trei sarcini distincte:

1. O foarte scurtă prezentare în limba română;
2. Traducerea în română a trei întrebări, pe care fiecare le-a primit în limbile pe care le cunoaște (sau, cel puțin, le-a declarat)
3. Să descrie colegilor, în română, fără a se ajuta de semne, onomatopee sau cuvinte din alte limbi, un obiect dintr-o imagine pe care o vedea doar cel care trebuia să descrie obiectul, iar ceilalți să numească, în română obiectul cu pricina.

1. Prezentările au fost următoarele:

Israel a.: *Eu sunt X¹⁸. Eu sunt din Israel am optsprezece ani. Eu locuiesc acum în Z, am două frați și o sora. Eu vorbesc patru limba: araba, hebreu, engleza și puțin romanian.*

Israel b.: *Eu sunt X, sunt din Israel, am optsprezece ani. Eu locuiesc acum în Z, am două frați și o sora. Eu vorbesc trei limba: araba, engleza și hebro.*

Israel c.: *Numele meu este X. Eu sunt din Israel, din Z, am optsprezece ani. Am frați. Eu vorbesc trei limpi: hebro, araba, engliza.*

Israel d.: *Numesc meu este XYY. Eu sunt din Israel, din Z, eu vorbesc araba, hebreu, engliza.*

¹⁸ Pentru a nu divulga identitatea, am marcat prin „X” prenumele și prin „Y” numele persoanelor, iar prin Z diverse nume de localități.

Israel e.: *Eu sunt XY, eu sunt din Israel, din Z, am optsprezece ani, eu vorbesc araba, hebrou, engleza.*

Israel f.: *Eu sunt XY, eu sunt din Israel, din Z oraș, am două zeci (de) ani, eu vorbesc araba, ebreu, engleza. Vreau să studiez medicina.*

Israel g.: *Eu sunt XY. Eu sunt din Israel. Am nouă... nouăsprezece ani... eu. Vreau să studie...z medicina.*

Turkmenistan a.: *XY from Turkmenistan. I speak Turkmen, Turkish, Russian and English.*

Turkmenistan b.: *XY from Turkmenistan. I speak Turkmen, English and Russian.*

Turkmenistan c.: *XY from Turkmenistan, speak Turkmen, Russian, English.*

Germania: *XXXXY, Germania. Limba kurdish, irani, englez și german. Am optsprezece ani. Vreau dass... vreau să studiez medicina pentru că îmi place și eu învăț...am biologie în Germania.*

Venezuela: *Eu sunt X, sunt din Venezuela. Am o soră. Eu vorbesc spaniola, engleză și coreeană. Vreau să învăț română să studiez limba coreeană în România.*

Pakistan: *XY from Pakistan, vorbesc arabic, engliș.*

Egipt: *XXXXY from Egipt. Languș arabic.*

Dorim doar să menționăm că toți au pronunțat foarte corect numeralele. Cu două excepții a fost foarte greu să identificăm accentul vorbitorilor (și imposibil de a stabili L1 doar din pronunția în limba română). Excepțiile sunt studentul din Egipt, cu puternic accent arab și studentul din Germania, care deși are L1 limba kurdă, are un puternic accent german atât în română, cât și în engleză (germana fiind însă, de departe, limba cel mai des folosită).

2. Întrebările de tradus au fost scrise pe tablă:

a. engl. *Do you know when the Dean arrives?*

arabă *Hal taerif mataa yati aleamid?*

span. *¿Sabes cuándo viene el Decano?*

germ. *Wissen Sie wann der Dekan kommt?*

rus. *Вы знаете, когда приходит декан?*

b. arabă *Hal taelam ma hu alwaqat?*

engl. *Do you know what time it is?*

span. *¿Sabes que hora es?*

germ. *Weisst ihr wie spät es ist?*

rus. *Мы знаешь сколько время?*

- c. span. *¿El niño está leyendo el libro?*
germ. *Liest der Junge das Buch?*
engl. *The boy is reading the book?*
rus. *Мальчик читает книгу?*
arabă *Alsabiu yaqra alkitaba?*

În cazul întrebărilor, traducerile au fost realizate, în majoritatea cazurilor, după modelul englez. Excepție fac studenta din Venezuela care a aplicat modelul spaniol și studentul din Germania, care a aplicat modelul german. Pe tablă am schimbat succesiunea limbilor în care era scrisă întrebarea (și în acea ordine li s-au și citit), pentru a evita situațiile în care modelul ales în traducere ar fi acela al primei limbi din succesiune.

3. În privința descrierii obiectelor, toți au făcut prima referire la tipul obiectului (fruct, animal, obiect, lichid), apoi la culoare, apoi la formă. Obiectele au fost: măr, cal, mașină, ceai, W.C., bicicletă, minge, pahar, carte, tren (studentii din Turkmenistan și cel din Egipt au preferat să nu se implice în „joc”). Cu o excepție, participanții nu au folosit niciun verb. Excepția fiind studenta din Pakistan, care în descrierea calului a spus că „*samană cu zebra*”. În urma descrierilor, colegii au identificat toate obiectele, dar au numit în română doar cal, ceai, pahar și carte, mărul a fost numit „miere” (o alterare a pluralului „mere”), celorlalte fiindu-le atribuite denumirile în engleză.

La acest prim nivel, cele mai des întâlnite dificultăți sunt de ordin fonologic, în special diferențierea dintre consoana sonoră *b* și consoana surdă *p*, diferențierea dintre vocalele *i/â* și *ă* și pronunția diftongilor și a triftongilor. La nivel gramatical, cele mai mari probleme le ridică de la bun început folosirea copulativului *a fi*, absent în arabă (mașină lui veche, copil lui frumos) genurile substantivelor (și în consecință a articolelor), formarea pluralului, a genitivului și folosirea prepozițiilor (în opinia noastră, una dintre cele mai dificile probleme în învățarea unei limbi).

La întrebarea „La ce limbă apelați cel mai des pentru a vă exprima în română”, 12 au răspuns că la engleză, 1 la germană și 1 a răspuns că la niciuna, susținând că nu simte nevoia unui transfer lingvistic și că nu simte interferențe, pentru că încearcă să gândească în română.

Alte studii privind învățarea unor limbi multiple ar putea fi interpretate ca susținând efectele pozitive / negative ale transferului inter-lingvistic în privința structurării și organizării mentale a *lexiconului bilingv*. Abunuwara¹⁹ a măsurat efectele interferențelor sesizate la vorbitori de arabă L1 și ebraică și engleză L2. Rezultatele ei au arătat:

1. o relație coordonatoare (independentă) între cele două limbi nematerne;
2. o relație compusă (interdependentă) între L1 și cea mai puțin stăpânită L2;
3. o relație intermediară între L1 și cea mai bine stăpânită L2.

De-a lungul timpului, influența (și chiar existența) transferului lingvistic a fost acceptată, negată sau acceptată doar în funcție de anumiți factori și în anumite condiții. S-a presupus că achiziția/învățarea unei limbi secundare depinde în mod hotărâtor de L1. R. Lado²⁰ specifica încă din 1957: „individuals tend to transfer the forms and meanings, and the distribution of forms and meanings of their native language and culture to the foreign language and culture—both productively when attempting to speak the language and to act in the culture, and receptively when attempting to grasp and understand the language and the culture as practiced by natives”. Trebuie avut însă în vedere că atât lucrările lui Lado, precum toate din acea vreme aveau la bază nevoi pedagogice și au condus la utilizarea masivă a metodei analizei contrastive, punând în balanță limba maternă și și limba ce urma a fi învățată. Pe de altă parte, lucrarea lui Lado promova o serie de aspecte teoretice la modă în acea perioadă. Mai mult, întrucât nu se făcea încă distincție între transfer pozitiv și transfer negativ, au apărut o serie de confuzii cu privire la transferul ca produs (ce poate fi sesizat în limba nou învățată) și transferul ca proces în sine. Există *transferul* ca proces, dar nu există un proces al transferului pozitiv și un proces al transferului negativ. Acestea din urmă pot fi identificate doar la nivelul produsului, a modului în care este folosită limba proaspăt învățată, ele nu constituie două procese cognitive distincte. Transferul pozitiv mai este cunoscut sub denumirea de *facilitare*, transferul negativ mai este numit *interferență*.

Spre deosebire de tradiția nord-americană, cea europeană nu a folosit analiza contrastivă în scop pedagogic. Finalitatea comparației dintre limbi era buna înțelegere a acestora și a naturii lor. Cercetătorii americani, începând cu behavioriștii, au întreprins comparația limbilor pentru a determina elementele care sunt necesare și cele care nu sunt necesare în învățarea unei L2. Începând cu adoptarea și promovarea teoriilor chomskyene, se trece de la viziunea behavioristă la aceea în care persoana care învață este nu doar un imitator, un reproducător, ci un participant activ la procesul achiziției și un creator de limbă. Urmând

¹⁹ E. Abunuwara, *The structure of the trilingual lexicon*, in *European Journal of Cognitive Psychology*, 4, 1992, p. 311–313.

²⁰ R. Lado, *Linguistics Across Cultures*, Ann Arbor, University of Michigan Press, 1957, p. 2.

această tradiție, Dulay și Burt²¹ (și care, de fapt aplică o serie de observații ale lui Brown²² cu privire la modul în care are loc achiziția/învățarea L2 la copii) au elaborat o teorie a construcției creative care ar fi un proces prin care reconstruim norme ale limbii pe care o auzim, ghidându-ne după o serie de mecanisme universale înnăscute, care conduc la formularea unor anumite tipuri de ipoteze cu privire la sistemul limbii a cărei învățare se urmărește. Acest proces continuă până când dispar inadvertențele dintre materialul lingvistic la care sunt expuși și materialul lingvistic pe care îl produc. Aceste strategii de învățare a L2 sunt comune tuturor persoanelor, indiferent de L1 și se presupune că procesele care au loc în achiziția L1 sunt aceleași cu cele care au loc în achiziția L2.

În opinia lui Richards și Sampson²³, „It would however be almost impossible to assess the precise contribution of systemic language interference at this time . . . A number of factors interact in determining the learner’s approximative system. Until the role of some of these other factors is more clearly understood, it is not possible to evaluate the amount of systemic interference due to language transfer alone”. Pe de altă parte, Andersen²⁴ a elaborat așa-numitul *principiu al transferului către undeva* care stipula că „A grammatical form or structure will occur consistently and to a significant extent in interlanguage as a result of transfer if and only if there already exists within the L2 input the potential for (mis-)generalization from the input to produce the same form or structure”.

Asupra rolului pe care îl joacă L1 în achiziția L2 a insistat (circumspect) și Corder²⁵, el evitând termenii de *transfer* și *interferență*, ba chiar „I would like to hope that both these terms should be banned from use in our discussions unless carefully redefined. The fact is that they are both technical terms in a particular theory of learning, and unless one is adopting that particular theory in one’s discussions, it is best to find other terms for any alternative theoretical position one may adopt. The danger of using such technical terms closely associated with particular theories is that they may perhaps quite unconsciously constrain one’s freedom of thinking about the particular topic”.

Din aceleași motive, Kellerman și Sharwood Smith²⁶ au propus termenul *influență inter-lingvistică*, termen ce cuprinde atât conceptul de *transfer*, cât și pe acela de *pierdere*, cu

²¹ H. Dulay, M. Burt, *Natural sequences in child second language acquisition*, in *Language Learning*, 24, 1974, p. 37–53.

²² R. Brown, R., *A First Language*, Cambridge, MA, Harvard University Press, 1973.

²³ J.C. Richards, G. Sampson, *The study of learner English*, in *Error Analysis: Perspectives on Second Language Acquisition*, J. C. Richards (ed.), London: Longman, 1974, p. 3–18.

²⁴ R. Andersen, *Transfer to somewhere*, in *Language Transfer in Language Learning*, S. Gass and L. Selinker (eds.), Rowley, MA, Newbury House, p. 178.

²⁵ S.P. Corder, *A role for the mother tongue in language learning*, in *Language Transfer in Language Learning*, S. Gass and L. Selinker (eds.), Rowley, MA, Newbury House, 1983, p. 86.

²⁶ E. Kellerman, M. Sharwood Smith (eds.), *Cross-Linguistic Influence in Second Language Acquisition*, Elmsford, NY, Pergamon, 1986.

referire la elementele de limbă care se pierd în urma însușirii L2 (pierderi atât la nivelul L1 cât și L2), dar și al ratei de învățare (curbei de învățare).

La aceasta se mai adaugă concepția lui Kellerman²⁷ privind rolul L1, prin care este adusă în discuție percepția „elevului” referitoare la distanța dintre L1 și L2. Prin această inițiativă, cercetătorul aduce studiul transferului și al influențelor inter-lingvistice în sfera domeniului cognitiv, discreditând astfel ipoteza implicită a relației dintre conceptul de transfer și behaviorism. În această perspectivă, „învățăcelului” îi este acceptată capacitatea de a lua decizii cu privire la care forme și funcții ale L1 sunt adecvate pentru a fi utilizate în L2. Constrângerile legate de transferul lingvistic depășesc limitele lingvistice ale similarității/nesimilarității dintre L1 și L2 și includ ca variabilă majoră procesele de luare a deciziilor referitoare la posibila transferabilitate a elementelor lingvistice.

În consecință, ar exista trei factori interactivi care determină transferul lingvistic:

1. psiho-tipologia persoanei care învață L2 sau, cu alte cuvinte, cum organizează respectiva persoană propria sa L1;
2. perceperea distanței (diferențelor) dintre L1 și L2;
3. cunoașterea efectivă a L2.

Transferul lingvistic nu poate fi estimat, nu putem știi în ce măsură și în ce situații „elevul” va fi (cât?) influențat de elemente din L1. Într-o serie de trei experimente întreprinse de VanPatten și Keating²⁸, autorii au investigat achiziția timpurilor verbale în L2. Rezultatele lor au arătat că „elevii” au apelat, pentru început, la unele procese universale și nu la cele specifice propriei lor L1.

Toate aceste elemente ne îndreptățesc să ne întrebăm împreună cu Susan M. Gass și Larry Selinker²⁹: e posibil ca achiziția treptată a cunoașterii unei limbi învățate după prima L2 să facă vreo diferență între tipurile de transfer? Cum folosește (sau nu folosește) cunoașterea unei L2 la învățarea unei a treia, a patra sau a cincea limbi? Când există dovezi ale transferului, cum se raportează acesta la influența L1? Așa cum există, în anumite condiții, transferul invers către L1, există un set paralel de influențe de la L3 către L2, de la limbi nou învățate către cele anterioare? Dar de la cele anterioare către cele nou învățate? Dar de la cele nou însușite către L1?

Sperăm să aflăm răspunsurile la aceste întrebări în viitoare cercetări.

²⁷Eric, Kellerman, *Transfer and non-transfer: where we are now*, in *Studies in Second Language Acquisition* 2, 1979, p. 37-57.

²⁸VanPatten și Keating, 2007.

²⁹Susan M. Gass, Larry Salinker, *Second Language Acquisition. An introductory Course*, (Third edition), New York-London, Routledge, 2008, p. 152.

BIBLIOGRAPHY

- Abunuwara, E., *The structure of the trilingual lexicon*, in *European Journal of Cognitive Psychology*, 4, 1992, p. 311–313.
- Andersen, R., *Transfer to somewhere*, in *Language Transfer in Language Learning*, S. Gass and L. Selinker (eds.), Rowley, MA, Newbury House, p. 177–201.
- Angelis, G. de, Selinker, L., *Interlanguage transfer and competing linguistic systems in the multilingual mind*, in *Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives*, J. Cenoz, B. Hufeisen, U. Jessner (eds.), Clevedon, Multilingual Matters, 2001, p. 42–58.
- Angelis, G. de, *Third or additional language acquisition*, Clevedon, Multilingual Matters, 2007.
- Bardel, C., Falk Y., *The L2 status factor and the declarative/procedural distinction*, in *Third language acquisition in adulthood*, J. Cabrelli Amaro, S. Flynn, J. Rothman (eds.), Amsterdam, John Benjamins, 2012, p. 61–78.
- Bardel, C., Falk Y., *The role of the second language in third language acquisition: the case of Germanic syntax*, in *Second Language Research*, 23(4), 2007, p. 459–484.
- Bardel, C., Lindqvist, C., *The role of proficiency and psychotypology in lexical cross-linguistic influence. A study of a multilingual learner of Italian L3*, in *Atti del VI Congresso di Studi dell'Associazione Italiana di Linguistica Applicata*, M. Chini, P. Desideri, M.E. Favilla, G. Pallotti (eds.), Napoli, 2007, Perugia, Guerra Editore, p. 123–145.
- Brown, R., *A First Language*, Cambridge, MA, Harvard University Press, 1973.
- Cabrelli Amaro, J., Rothman, J., *On L3 acquisition and phonological permeability: A new test case for debates on the mental representation of non-native phonological systems*, in *IRAL-International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 48(2–3), 2010, p. 275–296.
- Cenoz, J., Hufeisen, B., Jessner, U., *Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives*. Clevedon, Multilingual Matters, 2001.
- Cenoz, J., Jessner, U., *English in Europe: The acquisition of a third language*, Clevedon, Multilingual Matters, 2000.
- Cenoz, J., *The additive effect of bilingualism on third language acquisition: A review*, in *International Journal of Bilingualism: Special Issue The Effects of Bilingualism on Third Language Acquisition*, 7(1), 2003, 71–87.

- Cenoz, J., Valencia, J.F., *Additive trilingualism: Evidence from the Basque country*, in *Applied Psycholinguistics*, 15, 1994, p. 195–207.
- Cenoz, Jasone, *Research on multilingual acquisition*, in *English in Europe: The Acquisition of a Third Language*, J. Cenoz, U. Jessner (eds.), Clevedon, Multilingual Matters, p. 39-53.
- Corder, S.P., *A role for the mother tongue in language learning*, in *Language Transfer in Language Learning*, S. Gass and L. Selinker (eds.), Rowley, MA, Newbury House, 1983, p. 85–97.
- Dulay, H., and Burt, M., *Natural sequences in child second language acquisition*, in *Language Learning*, 24, 1974, p. 37–53.
- Falk Y., C. Bardel, *Object pronouns in German L3 syntax: Evidence for the L2 status factor*, in *Second Language Research*, 27(1), 2011, p. 59–82.
- Gallardo del Puerto, F., *Is L3 phonological competence affected by the learner's level of bilingualism?*, in *International Journal of Multilingualism*, 4(1), 2007, p. 1–16.
- García Mayo, M.d.P., *Synthetic compounding in the English interlanguage of Basque-Spanish bilinguals*, in *International Journal of Multilingualism*, 3(4), 2006, p. 231–257.
- Gauss, Susan, Selinker, Larry, *Second language acquisition. An introductory course*, New York, London, Routledge, 2008.
- Hammarberg, B., Hammarberg, B., *Articulatory re-setting in the acquisition of new languages*, in *Phonum*, 2, 1993, p. 61–67.
- Hammarberg, B., *The languages of the multilingual: Some conceptual and terminological issues*, in *IRAL-International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 48(2–3), 2010, p. 91–104.
- Hawkins, R., Chan, C. Y. –H., *The partial availability of Universal Grammar in second language acquisition: The „Failed Functional Features Hypothesis”*, in *Second Language Research*, 13, 1997, p. 187-226.
- Herwig, A., *Plurilingual lexical organisation: Evidence from lexical processing in L1-L2- L3- L4 translation*, in *Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives*, J. Cenoz, B. Hufeison, U. Jessner (eds.), Tonawanda, NY, Multilingual Matters, 2001, p. 115–137.
- Hoffmann, C., *Towards a description of trilingual competence*, in *International Journal of Bilingualism*, 5 (1), 2001, p. 1–17.
- Jaensch, Carol, *L3 acquisition of articles in German by native Japanese speakers*, in *Proceedings of Generative Approaches to Second Language Acquisition 2007*, R. Slabakova,

J. Rothman, P. Kempchinsky, E. Gavrusseva (eds.), Somerville, Mass., Cascadilla Press, 2008, p. 81–89.

Jaensch, Carol, *Acquisition of L3 German: Do some learners have it easier?*, in J. Cabrelli Amaro, S. Flynn, J. Rothman (eds.), *Third language acquisition in adulthood*, 2012, Amsterdam, John Benjamins, p.165-193.

Jaensch, Carol, *Acquisition of L3 German: Do some learners have it easier?*, in *Third language acquisition in adulthood*, J. Cabrelli Amaro, S. Flynn, J. Rothman (eds.), Amsterdam, John Benjamins, 2012, p. 165– 193.

Jaensch, Carol, *Article choice and article omission in the L3 German of native speakers of Japanese with L2 English*, in *Second language acquisition of articles: Empirical findings and theoretical implications*, M.d.P. García Mayo, R. Hawkins (eds.), Amsterdam, John Benjamins, 2009, p. 233–263.

Jaensch, Carol, *Third language acquisition. Where are we now*, in *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 3 (1), J. Rothman, Sh. Unsworth (eds.), Amsterdam, John Benjamins, 2013, p. 73-93.

Jessner, U., *A DST model of multilingualism and the role of metalinguistic awareness*, in *The Modern Language Journal*, 92(2), 2008, p. 270–283.

Kellerman, Eric, *Transfer and non-transfer: where we are now*, in *Studies in Second Language Acquisition* 2, 1979, p. 37-57.

Kellerman, E., and Sharwood Smith, M. (eds.), *Cross-Linguistic Influence in Second Language Acquisition*, Elmsford, NY, Pergamon, 1986.

Lado, R., *Linguistics Across Cultures*, Ann Arbor, University of Michigan Press, 1957.

Leung, Yan-kit Ingrid., *L2 vs L3 initial state: A comparative study of the acquisition of French DPs by Vietnamese monolinguals and Chinese-English bilinguals*, in *Bilingualism: Language and Cognition*, 8(1), 2005, p. 39–61.

Leung, Yan-kit Ingrid, *Second language English and Third Language French article acquisition by native speakers of Cantonese*, in *International Journal of Multilingualism*, 4(2), 2007, p. 117–149.

Leung, Yan-kit Ingrid, *Failed Features versus Full Transfer Full Access in the Acquisition of a Third Language: Evidence from Tense and Agreement*, in *Proceedings of the 6th Generative Approaches to Second Language Acquisition Conference*, 2003.

Lindqvist, C., *Inter-and intralingual lexical influences in advanced learners' French L3 oral production*, in *IRAL-International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 48(2–3), 2010, p. 131–157.

- Llama, R., Cardoso, W., Collins, L., *The influence of language distance and language status on the acquisition of L3 phonology*, in *International Journal of Multilingualism*, 7(1), 2010, p. 39–57.
- LoCoco, V.G.M., *A cross-sectional study on L3 acquisition*, in *Working Papers on Bilingualism*, 9, 1976, p. 44–75.
- Mitchell R., F. Myles, *Second language learning theories*, London, Arnold, Oxford University Press, 1988.
- Odlin, T., *Cross-linguistic influence*, in *The handbook of second language acquisition*, C.J. Doughty, M.H. Long (eds.), Oxford, Blackwell, 2008, p. 436–486.
- Rah, A., *Transfer in L3 sentence processing: Evidence from relative clause attachment ambiguities*, in *International Journal of Multilingualism*, 7(2), 2010, p. 147–161.
- Richards, J.C., Sampson, G., *The study of learner English*, in *Error Analysis: Perspectives on Second Language Acquisition*, J. C. Richards (ed.), London: Longman, 1974, p. 3–18.
- Rothman, J., Cabrelli Amaro, J., *What variables condition syntactic transfer? A look at the L3 initial state*, in *Second Language Research*, 26(2), 2010, p. 189–218.
- Sanz, C., *Bilingual education enhances third language acquisition: Evidence from Catalonia*, in *Applied Psycholinguistics*, 21(1), 2000, p. 23–44.
- Sanz, C., *Predicting enhanced L3 learning in bilingual contexts: The role of biliteracy*, in *A portrait of the young in the new multilingual Spain*, C. Perez-Vidal, A. Bel, M.J. Garau (eds.), Clevedon, Multilingual Matters, 2007, p. 220–240.
- Schwartz, Bonnie D., Sprouse, Rex, *Word order and nominative case in non-native language acquisition: a longitudinal study of (L1 Turkish) German interlanguage*, in *Language Acquisition Studies in Generative Grammar*, Tuen Hoekstra, Bonnie D. Schwartz (eds.), Amsterdam, John Benjamins, p. 317-368.
- Thomas, J., *The role played by metalinguistic awareness in second and third language learning*, in *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 9, 1988, p. 235–246.
- Thomas, M., *Acquisition of the Japanese reflexive zibun by unilingual and multilingual learners*, in *Variability in Second Language Acquisition: Proceedings of the Tenth Second Language Research Forum*, H. Burmeister, P.L. Rounds (eds.), Oregon, University of Oregon, 1990, p. 701–718.
- Williams, S., B. Hammarberg, *Language switches in L3 production: Implications for a polyglot speaking model*, in *Applied Linguistics*, 19 (3), 1988, p. 295–333.

Wrembel, M., Gut, U., Mehlhorn, G., *Phonetics/phonology in third language acquisition: Introduction*, in *International Journal of Multilingualism: Special issue on L3 phonology*, 7(1), 2010, p. 1–3.

Zobl, H., *Prior linguistic knowledge and the conservation of the learning procedure: Grammaticality judgments of unilingual and multilingual learners*, in *Language transfer in language learning*, S.M. Gas, L. Selinker (eds.), Amsterdam, John Benjamins, 1993, p. 176–196.